نامه به سردبیر

اثر پیگمالیون

سیده پریسا سلامت*

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ اسفند ۱۴۰۱؛ ۲۲(۵۴): ۳۶۰ تا ۳۶۱
DOI: 10.48305/22.1

سردبیر محترم مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی

اصطلاح اثر پیگمالیون (Pygmalion effect) یک اصطلاح روان‌شناختی است که به روزنتال (Rosenthal)، روان‌شناس آمریکایی، نسبت داده شده است. اثر پیگمالیون به شکل گسترده به تأثیر انتظارات بین فردی اشاره دارد، به این معنا که هنگامی که انتظار عملکرد خاصی را از دیگران داریم، ممکن است به گونه‌ای رفتار کنیم که احتمال وقوع عملکرد مورد انتظار را افزایش می‌دهد. به عبارت دیگر، انتظار موفقیت از دیگران، اعتماد به آنان و تشویق آنها سبب افزایش انگیزه، تلاش و عزت نفس می‌شود و می‌تواند موفقیت را تضمین کند.

این مفهوم در ابتدا در حیطه آموزش و یادگیری برجسته شد و پژوهش‌های متعددی نیز در این حوزه انجام شد؛ از جمله این که روزنتال و جیکوبسن (Rosenthal and Jacobsen) در پژوهشی به بررسی این موضوع پرداختند که انتظارات معلم از دانش‌آموزان تا چه حد بر موفقیت آنان اثر دارد. در این پژوهش پس از انتخاب دانش‌آموزان مشارکت‌کننده به صورت تصادفی، از آنان آزمون هوش گرفته شد. سپس به معلم کلاس اسامی ۲۰ درصد از آنان به عنوان دانش‌آموزان تیزهوش اعلام شد. این گروه به عنوان گروه آزمایش و سایر مشارکت‌کنندگان به عنوان گروه کنترل بودند. پس از هشت ماه، مجدداً از همه آزمون هوش گرفته شد. نتایج نشان داد دانش‌آموزانی که معلم آنان را تیزهوش می‌دانست و از آنان انتظار موفقیت بیش‌تری داشت، در مقایسه با گروه کنترل به طور معناداری نمرات بهتری در پس آزمون کسب کردند. بررسی سبک آموزش در این هشت ماه نیز نشان داد که معلم برای دانش‌آموزانی که تیزهوش می‌پنداشت، زمان بیش‌تری اختصاص می‌داد، بازخوردهای دقیق‌تری ارائه می‌کرد و محیط آموزشی متنوع‌تری را فراهم می‌آورد.

در پاسخ به این سؤال که کدام سازوکارها تأثیرات امید معلمان را توضیح می‌دهند، می‌توان این گونه گفت که (الف) معلمان انتظارات متفاوتی را از فراگیران خود ایجاد می‌کنند، (ب) باورهای معلمان در مورد آن فراگیران شروع به رفتارهای متفاوتی می‌کند، مانند ارائه توجه و حمایت بیش‌تر، ارائه مطالب یادگیری چالش‌برانگیز (ورودی)، تعامل بیش‌تر و طولانی تر (خروجی)، و پاسخ‌گویی دقیق‌تر به عملکرد (بازخورد)، (ج) فراگیران انتظارات بالای معلمان را تشخیص می‌دهند و به آن واکنش نشان می‌دهند؛ به این صورت که ممکن است بیش‌تر تلاش کنند و انگیزه و علاقه بیش‌تری به فعالیت‌های تحصیلی پیدا کنند، (د) این رفتار متعهدتر فراگیر در بلندمدت، پیشرفت تحصیلی‌شان را بهبود می‌بخشد و در نهایت (ه) معلم تغییرات

* **نویسنده مسؤول:** سیده پریسا سلامت، دانشجوی دکتری، گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز ، شیراز، ایران.
s.pa.salamat@gmail.com
تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۹/۲۲، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۱۴

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-24]
[DOI: DOI: 10.48305/22.1]

مثبت در رفتار فراگیران را می‌بیند، متوجه به وقوع پیوستن انتظارات خود می‌شود و این چرخه ادامه پیدا می‌کند.
البته اثر پیگمالیون احتمالاً به همان میزان که می‌تواند تأثیر مثبت در بهبود عملکرد تحصیلی فراگیران داشته باشد، اثرات منفی نیز برای برخی دیگر از فراگیران بر جای می‌گذارد. به بیان دیگر، هنگامی که معلم تصوری منفی از یک یا تعدادی از فراگیران دارد و آنان را ضعیف و ناتوان در پیشرفت تلقی می‌کند، انتظار کمی از موفقیت آن‌ها در ذهن او ایجاد می‌شود. بدین ترتیب، در کلاس درس توجه کم‌تری به آن‌ها می‌کند، بازخوردهای کامل و دقیقی ارائه نمی‌دهد و زمان و خلاقیت کم‌تری برای آموزش آنان در نظر می‌گیرد. در نتیجه، مطابق با انتظار قبلی، عملکرد این فراگیران ضعیف خواهد شد و انتظار معلم برآورده می‌شود. این امر سبب می‌شود که این فراگیران نه تنها نتوانند عملکرد معمول خود را نشان دهند، بلکه ممکن دچار افت تحصیلی نیز شوند.
بنابراین، به نظر می‌رسد اثر پیگمالیون می‌تواند به عنوان یک راهبرد روان‌شناختی، فراگیران را چه در حیطه شخصی و چه به عنوان عضوی از یک گروه تحت تأثیر قرار دهد. یافته‌های پژوهشی نیز این نکته را تأیید می‌کند که تغییراتی که به دنبال انتظار معلم در فراگیران ایجاد می‌شود می‌تواند بر خودپنداره آنان تأثیر بگذارد و احساسات مثبت یا منفی درباره توانایی آنان در حیطه تحصیلی را برانگیزاند. بدین ترتیب، توجه به این موضوع در حیطه آموزش و یادگیری، امری اساسی است.

منابع برای مطالعه بیشتر:

1. Rosenthal R, Jacobson L. Pygmalion in the classroom. The urban review. 1968; 3(1): 16-20.
2. Schaedig D. Selffulfilling prophecy and the pygmalion effect; 2020. [cited 2023 Jan 4]. available from: https://www.simplypsychology.org/self-fulfilling-prophecy.html
3. Weiner IB, Craighead WE. The corsini encyclopedia of psychology, Volume 4 Set. 4th ed. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons; 2010.
4. Friedrich A, Flunger B, Nagengast B, Jonkmann K, Trautwein U. Pygmalion effects in the classroom: Teacher expectancy effects on students' math achievement. Contemporary Educational Psychology. 2015; 41:1-2.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-24]

[DOI: DOI: 10.48305/22.1]